
Examensarbete i Lärarprogrammet
vid
Institutionen för pedagogik - 2010

"MÅNGKULTUR ÄR VIKTIGT - MÅNGKULTUR BERIKAR"

Hur lärare ser på mångkultur i förskolan

Frida Svendsén & Jennie Svensson

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

Arbetets art:	Lärarprogrammet, inriktning mot förskola och förskoleklass – inriktning grunden till lärande 210 högskolepoäng Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet” 15 högskolepoäng i utbildningsvetenskap.
Titel:	”MÅNGKULTUR ÄR VIKTIGT – MÅNGKULTUR BERIKAR” Lärares syn på mångkultur i förskolan
Engelsk titel:	”Multicultural influences are important – multicultural enrich” How preschool teachers look at multicultural differences.
Nyckelord:	Mångkultur, förskola, lärare
Författare:	Frida Svendsén & Jennie Svensson
Handledare:	Mikael Jensen
Examinator:	Sonja Kihlström

Bakgrund

Miljön på Förskolan idag präglas utav olika kulturella skillnader. Detta är något vi som lärare inom förskolan reflekterat mycket över under vår utbildning. Då vår kunskap skiftat i sammanhang med verklighetens verksamhet. Vi ser idag fördelarna och nackdelar beroende på kunskapsnivån hos diverse verksamma lärare, och hur detta i sin tur påverkar barnens lärmiljö. Med studien vill vi uppmärksamma de kulturella inslagen som hjälper barn med olika kultur att lära.

I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv – värden, traditioner, historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa. (Utbildningsdepartementet 1998, s.9)

Med läroplanen som grund vill vi uppmärksamma lärares syn på mångkulturella skillnader som ett sätt att utveckla barnens identitet, kunskap och syn på samhället

Syfte

Syftet med studien är att ta reda på hur pedagoger resonerar kring arbete med kulturella skillnader på förskolan

Metod

Insamling av data bestod av en kvalitativ metod där intervjun var redskapet vi använde. Vi intervjuade fyra stycken verksamma förskollärare.

Resultat

Slutsatsen som kan dras av studien är att lärare anser att arbetet med mångkultur är viktigt och att det ser olika ut beroende på vilket område man arbetar i. Vi upplever att viljan att arbeta med mångkultur finns men att det skiljer sig, och den största frågan lärarna ställer sig är hur man skulle kunna arbeta medvetet med mångkultur. De anser sig sakna kunskapen kring hur man skulle kunna arbeta i förskolan.

Förord

Vi vill härmed tacka alla som varit delaktiga i vår undersökning och hjälpt oss att genomföra den. Stort tack till förskollärarna som ställde upp i vår intervju, utan er hade det inte blivit något! Även tack till vår handledare Mikael Jensen för stort stöd och engagemang i arbetet. Stort Tack!

Frida Svendsén & Jennie Svensson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	2
2.1 Frågeställningar	2
2.2 Begreppsdefinition	2
3. Teori	4
4. Bakgrund	5
4.1 Tidigare forskning.....	5
4.2 Mångkultur.....	6
4.3 Interkulturell påverkan	8
5. Metod	9
5.1 Kvalitativ metod.....	9
5.2 Intervju.....	9
5.3 Urval	10
5.4 Genomförande.....	10
5.5 Etik	11
5.6 Validitet och reliabilitet	12
5.7 Analys.....	12
6. Resultat	13
6.1 Mångkulturalitet	13
6.2 Yrkesroll och kunskap.....	14
6.3 Tid och plats.....	16
7. Diskussion	17
7.1 Metoddiskussion.....	17
7.2 Resultatdiskussion.....	17
7.2.1 Mångkulturalitet.....	17
7.2.2 Yrkesroll och kunskap	19
7.2.3 Tid och plats.....	20
7.2.4 Slutsats	21
7.3 Didaktiska konsekvenser.....	21
7.4 Vidare forskning.....	23
Referenser	24
Bilagor	26

1. Inledning

Sverige är ett mångkulturellt land där förskolan utgör en mångkulturell mötesplats. Som snart färdigutbildade lärare anser vi därför att det är viktigt att få en inblick i vad detta innebär för vårt bemötande, men även för att skapa en förståelse hos oss själva och barnen för andra kulturer. Läroplanen för förskolan belyser följande angående mångkultur:

Verksamheten skall präglas av omsorg om individen och syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt [...] Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund (Utbildningsdepartementet 1998, s. 3-4).

Förskolan idag är en stor kulturell mötesplats där många människor såväl möts som förbises i verksamheten. Vår tanke med denna studie är att uppmärksamma lärares tankar kring mångkulturellt arbete i förskolan. Detta på grund av de skilda åsikterna kring relevansen av att alla individers behov skall tillgodoses. Vi finner det intressant med arbetet kring mångkulturalitet och hur lärarens roll, intresse och kunskap påverkar detta.

Under våra tidigare år som barnskötare har vi stött på diverse olika synsätt på mångkulturell verksamhet i förskolan. Utefter det har vi sett att vårt intresse för ett inkluderande arbetssätt har utvidgats. Vi ser även möjligheterna med att skapa lärande miljöer kring barnets behov och intresse, och vikten av att skapa dessa miljöer då det ökar barnets förståelse, då vi möter barnet utvecklingsmässigt på detta sätt.

Vi har i vår studie inriktat oss på lärarens syn på verksamheten och har utefter det skapat intervjufrågor som skall belysa detta på ett forskningsgrundande sätt.

2. Syfte

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur pedagoger resonerar kring arbete med kulturella skillnader på förskolan.

2.1 Frågeställningar

Nedan presenteras de frågeställningar som studien utgår ifrån.

- Vad anser verksamma lärare att mångkultur är?
- Hur ser lärare på sin egen yrkesutveckling inom mångkulturens ramar?
- Hur mycket tid och plats avsätts för att skapa en mångkulturell förskola?
- Påverkar den sociala miljöskillnaden arbetet med och kring mångkultur i förskolan?

2.2 Begreppsdefinition

Då vi undersöker ett ämne som kan vara etiskt känsligt anser vi att det är viktigt att svara på vad de olika begreppen kan innebära.

Kultur

Med ordet *kultur* menar vi att det är ett socialt överfört levnadsmönster. Kultur kan definieras som livsmönster t.ex. språk, värderingar och institutioner hos en population som överförs socialt från generation till generation. Där inkluderas det beteendemönster, seder, klädsel, religion, ritualer, lekar, normer för lagar och moraliska system, liksom trossystem utefter det ursprung man har. Vi ser även kultur som ett levnadssätt utefter de traditioner man som familj har.

Mångkultur

Enligt oss är *mångkultur* ett komplext ord där vi alla måste skapa oss en egen sanning. Vi väljer dock att se mångkultur eller mångkulturalitet som en chans till att skapa utveckling utefter hur vårt avlånga land ser ut idag. I ordet mångkultur kan man väva in begrepp som etnicitet, religion och person. Och det är även dessa formaliteter som avgör vår syn på vad mångkultur är. Alltså olikheterna kring de begrepp vi nämner ovan, där den svenska normen ses som det normala. Dessa olikheter som vi nämner bekräftar regeln av att olikheten är det som ses som mångkulturellt, alltså de som inte är som oss. Med allt vad det innebär. motsägelser i användningen av begreppet, som vi vill upplysa våra läsare om.

Enligt Nationalencyklopedins ordbok innebär ordet *mångkultur* många olika kulturer och kulturyttringar som ofta lägger sin tonvikt på de positiva möjligheter som detta ger: *en ny och positiv samhällsanda byggd på Sverige som en ~ nation; ~ förståelse; en kreativ ~ miljö* (Nationalencyklopedin 2010). Med detta menar vi att den positiva aspekten av mångkulturalitet är den som presenteras även om den inte alltid ser ut så.

Lärare

Vi är medvetna om att begreppet *lärare* är ett vitt begrepp. Med lärare menar vi i vår studie utbildade lärare med inriktning mot förskolans verksamhet.

3. Teori

Vi har valt att ha stödja vår studie och har vår teoretiska utgångspunkt mot Vygotskijs sociokulturellt perspektiv. Enlig Säljö (2000, s.12), baseras den sociokulturella teorin på att en individ och dess lärande påverkas av både inre och yttre processer. Med inre processer menas sådant som individens tankar och föreställningar. Och med yttre processer är det allt i den fysiska omgivningen, till exempel den kultur man vuxit upp i eller människor runt omkring. Grundtanken i det sociokulturella perspektivet är att man genom kommunikation skapar de resurser inom sociokulturellt perspektiv som behövs, och även de som man för vidare (tradition).

Bråten (1998, s.14-ff) menar att den sociokulturella teorin bygga på att varje människan ska utveckla dess primära kognitiva färdigheter, det vill säga sin uppfattning om sig själv och andra människor. I det sociokulturella perspektivet är det den sociala omgivningen och kulturen som är det centrala för hur individens lärande och utveckling sker. Vidare menar Bråten för att ett barn ska internalisera begrepp och kunskaper krävs att det undervisas och har goda relationer med äldre det vill säga föräldrar, lärare, förebilder etc. Enligt Vygotskij påverkar alltså de sociala faktorerna intelligensen, som inte enbart beror av biologiska förutsättningar. Vi tolkar det som att Vygotskij menar att barn skapar all sin kunskap utefter vuxnas beteende och kunskap. Därför trycker vi på att kunskapen om kultur och tradition inte bara kan ske med barnen utan att vi måste involvera vuxna mer i arbetet kring dessa ämnen. För att skapa förståelse och med det kunskap och insikt i kulturskillnader. Vilket vi ser som tanken med vårt arbete, då vi syftar på att Vuxnas bild av kulturella skillnader måste vidgas och öppnas upp för såväl nya erfarenheter och tankar, som kan leda till diskussion.

I enlighet med vårt syfte har vi insett att vi lutar oss mot den sociokulturella teorin, eftersom att vi anser att kommunikation kring kulturella skillnader är det vi undersöker.

4. Bakgrund

I detta avsnitt beskriver vi bakgrunden till vår studie, men även hur litteraturen framställer och beskriver mångkultur som begrepp. Vi har även valt att förklara vad interkulturell påverkan är, och hur det kan kopplas till lärande.

Sverige är ett land som de senaste åren blivit allt mer mångkulturellt.

Flera författare, bland annat Roth, menar att samhällets syn på mångkultur avspeglar sig även i förskolan och att vikten av hur man som lärare bemöter olikheter och skillnader har betydelse och påverkan på hur arbetet med mångkultur fortskrider (Roth, 2005).

Lahdenperä (1999) menar att man inte endast kan arbeta med mångkultur teoretiskt eller praktiskt utan att de går hand i hand. Utefter detta synsätt på arbetet med mångkultur anses det att det är ett måste att uppleva mötet med mångkultur, detta för att kunna skapa sig en upplevd situation om hur det kan se ut genom teori och även hur det ser ut i verkligheten, rent praktiskt. Det innebär att man inte endast kan ha teorin kring mångkultur utan måste även leva upp till det praktiskt för att kunna arbeta med det konkret och medvetet.

Tid, plats och resurser är begrepp som nämns ofta i litteraturen. De är viktiga aspekter för att man ska få ett fungerande arbete med mångkultur. I dagens förskola är det mycket som ses som mer centralt i verksamheten och med detta hamnar ofta mångkulturen i skymundan, då den anses vara ett tillägg i verksamheten, snarare än ett komplement. I dagens samhälle och framförallt i media framställs mångkultur emellanåt som något negativt och dåligt, medan det i förskolan skall ses som något positivt och berikande. Detta gör att det är svårt att arbeta med mångkultur i och med att även samhällets syn på mångkultur och invandrare påverkar arbetet i en negativ form. Lunneblad (2006) påvisar detta genom att diskutera de påverkande faktorerna som samhälle och media ger verksamma lärare idag. Han menar att vi influeras av samhällets syn och normer gentemot det arbete de skall utföra. Vilket gör att personlighetens syn krockar med uppdraget.

4.1 Tidigare forskning

Pirjo Lahdenperä, professor i pedagogik och forskningsledare vid centrum för interkulturell skolforskning på Mångkulturellt centrum i Botkyrka kommun, vill i sin studie framhäva vikten av och möjligheterna till att skapa ett interkulturellt samarbete i skolan, vilket innebär möjligheter att skapa en så öppen syn kring arbetet med mångkultur i skolan som möjligt. Hon menar att det idag råder en monokulturell strävan, vilket innebär att man ser på kultur som ett utomstående fenomen och något som kan lösa upp den genuina svenska kulturen. (Lahdenperä, 1999)

För att en skola skall kunna ses som mångkulturell anser Lahdenperä att det måste finnas möjligheter till att uppleva kultur på ett praktiskt vis (Lahdenperä, 1999). Därmed menar hon att man inte kan lära sig mångkulturella synsätt enbart genom teori:

Det går inte att enbart teoretiskt, dvs. kognitivt, lära sig att bli medveten om sina kulturella föreställningar och begränsningar. Etnocentriska föreställningar och värderingar måste konfronteras med andra uppfattningar och känslomässigt bearbetas (Lahdenperä 1999, s. 49).

Detta kan ses som en svårighet i förskolans värld, då en tydlig mångkulturell aspekt måste finnas för att kunna skapa en mångkulturell miljö. Lahdenperä beskriver fall som innefattar en okunskap kring ämnet, där mångkultur ses som ett utforskat fenomen som det heller inte finns någon större lust att utforska, för dem det inte berör.

Johannes Lunneblad, forskare vid Göteborgs Universitet, har gjort en avhandling om förskolan och mångfalden, där syftet med studien var att analysera förskolans kultur- och identitetsreproducerande uppgift i relation till samhällets kulturella mångfald (Lunneblad, 2006 s.20). Detta syftar på hur förskolan arbetar med att få barnen att förstå och fungera i sin miljö samt att utveckla en förståelse av sig själva och andra människor. Resultatet av hans studie påvisade att det fanns svårigheter att arbeta i förskolan utifrån samhällets kulturella mångfald, genom det kultur- och identitetsreproducerande uppdraget (Lunneblad 2006 s.173). Vidare beskrivs även att arbetet med kulturell mångfald ses som något man arbetar med endast hos invandrabarnen. I förskolan anses mångkultur vara något positivt, men i samhället och media ses det med en negativ betoning. Lunneblad beskriver även pedagogernas kunskap och samhällets påverkan. I och med att samhället är så segregerat saknar de som jobbar i förskolan erfarenheter om en kulturell mångfald som inte är diskriminerande. Mångfald ses inte som en identifikationsmöjlighet utan snarare något som är annorlunda. Alltså skapar detta ett ”vi – de” tänk, där skillnaderna sinsemellan kulturer inte bara ses som negativt utan är även det som uppmärksammas överlag

4.2 Mångkultur

Mångkultur är ett komplext ord, ett ord som betyder olika för oss alla. Genom att ta del av olika forskares syn på mångkultur kan vi skapa oss en något sänär uppfattning om dess betydelse i vårt samhälle. Enlig Hans Ingvar Roth, professor i pedagogik med inriktning på interkulturalitet och internationalisering vid Stockholms universitet, är mångkultur baserat på den globala påverkan människor runt om i världen har på varandra. Han menar att detta baseras på en ekonomisk och geografiskt syn. Detta visar sig genom FN:s arbete med kulturella olikheter runt om i världen, såsom mänskliga rättigheter, medborgarskap och rätten till en egen kultur. Detta kan i sin tur speglas med vad vi som svenska medborgare möter i vårt samhälle. Han menar att människors samverkan påverkar huruvida människor kan och skall leva och hur de kan leva ihop i en slags harmoni. (Roth 2005, s. 8-ff)

De hörnstenar som bildar mångkulturalismen i det samhället vi lever i idag är bland annat nationalitet, etnicitet, språk, religion och ”ras”/hudfärg. Dessa aspekter kan enligt Roth rotera, expandera och minimeras beroende på samhällets inverkan positivt och negativt på mångkulturen som helhet. (Roth 2005, s. 21) Hur man som samhälle interagerar med kulturella inslag är alltså den avgörande delen i hur man såväl kommer att bemötas av och interageras i mångkulturen. Därför måste individen ta till sig kunskap såväl som att ge den på ett balanserat och välordnat sätt, att förstärka den positiva synen i samhället ligger i fokus för samtliga parter. Och även tillgodose allas behov för en egen kultur, invandares såväl som

vår svenska kultur. Den negativa påverkan kan visa sig om man är för påtryckande i öppenheten till nya kulturella inslag i miljöer, där många människor med olika kulturella inslag lever. Borgström instämmer med att det kan vara svårt för personer som alltid levt på samma plats, och till största del träffat människor med likartade erfarenheter, att ha en inblick i andra kulturer vilket gör att de har svårt att se att det finns andra sätt att tänka och vara på (Borgström 2004, s. 51). Som lärare kan vi genom vårt synsätt och arbetssätt öppna upp möjligheterna till en mer inkluderande verksamhet där kunskapen och öppenheten om kultur skapar förståelse för varandra. Alfakir, Lahdenperä och Strandberg (2010, s. 65) beskriver vikten av att utveckla pedagogernas men även föräldrarnas interkulturella kompetens och förståelse för varandras situation. Att läraren visar nyfikenhet inför andra perspektiv och använder mångfalden som en resurs i undervisningen är bara positivt, men även att man som lärare är medveten om att det finns sociala koder och fördomar som kan begränsa samarbetet med föräldrarna. Detta förklaras mer ingående under kapitlet interkulturell påverkan.

Vidare menar Borgström (2004, s. 33-34) att det hos pedagogerna krävs en *interkulturell kompetens* som baseras på öppenhet och förståelse, vilket ska leda till en tvåvägskommunikation mellan personer som har olika kulturella eller etniska bakgrunder. För att detta ska fungera krävs det ett förhållningssätt som kan hjälpa oss skapa kunskap om ”de andra”. Eftersom olika kulturer visar skillnader i uttryckssätt är det viktigt att veta vad man uttrycker med de olika gesterna och kroppsspråket. Till exempel kan ett leende i Japan betyda att *du besvärar mig*. (2004, s. 47), Detta är något som vi som lärare anser är viktigt att ha med sig i sin roll, samtidigt som man får anpassa sig till de kulturella inslag som det svenska samhället lutar sig mot.

I artikeln *It's never too soon* (Gayle-Evans, 2004) står det om möjligheterna för att skapa ett så mångkulturellt baserat lärande som möjligt. Man får ta del av möjligheterna med att koppla all undervisning i ”preschool” till mångkultur. Utvecklingen hos barnen sker via att de klassificerar, skiljer och ser likheter sinsemellan, då det i sin tur ses som en stor del av lärandet. Författarna menar att:

Multicultural education is ideal in helping young children understand the lives of people who may look, dress, speak, think or eat differently from the way they do (Gayle-Evans 2004, s. 2).

Utefter detta använder de sig också av en hel del material för de yngre barnen, såsom böcker, natur, djurliv, sånger och lekar. Allt för att skapa sig variationen och synliggöra mångkulturalitet.

I senare avsnitt diskuterar vi kring kulturella skillnader och dess påverkan, då vi nämner att kultur kan yttra sig på diverse olika sätt så som, klädval, religion eller olika uttryckssätt. I artikeln *No Child Misunderstood* (Heejeong & M. Shelley, 2010) kan vi läsa om lärarnas påverkan i det klassrum som idag i många fall ses som mångkulturellt, där barn från olika ursprung delar på samma material och har samma undervisning. Vilket uppges vara en problematik eftersom barnen i fråga är ifrån olika kulturer med olika förutsättningar. I

artikeln nämner de skillnaderna hos barn där kulturell påverkan har stöpt dem till en form som kanske inte liknar den som lärare är vana vid. De menar att:

It is crucial to think about how to instruct children in a multicultural classroom if different behaviors are perceived as socially competent in diverse cultural contexts (Heejeong & M. Shelley 2010, s. 3).

De anser att möjligheterna till att skapa ett så nyanserat klassrum som möjligt ligger hos läraren i det klassrum där missförstånd råder. Alltså där meningsskiljaktigheterna kring arbetet med mångkultur finns. De menar att läraren i sin tur måste tillgodose allas behov på deras plan i en skola för alla.

4.3 Interkulturell påverkan

I dagens mångkulturella och internationella samhälle ser Lahdenperä den interkulturella pedagogiken som nödvändig för att kunna möta alla elever på ett likvärdigt sätt (Lahdenperä 2004a, s. 12-ff).

I interkulturell pedagogik studeras socialisation, lärande och undervisning i ett mångkulturellt, multietniskt, globalt och interkulturellt sammanhang. Detta sker bland annat för att bygga upp en kompetens hos alla pedagoger i syfte att relatera kulturella faktorer till individens utveckling och lärande. Det görs genom att skapa insikt om hur dessa kulturbundna föreställningar påverkar elever, studenter, lärare och föräldrar. (Lahdenperä 2004a, s. 14)

Genom detta menar Lahdenperä att vikten av att alla som arbetar inom skolan belyser det interkulturella perspektivet för att skapa kulturella miljöer, där elevernas kulturella erfarenheter ses som en resurs istället för att ses som något som måste arbetas med på ett sätt där kulturella skillnader ses som något negativt istället för att ses som något positivt. Vidare beskriver Lahdenperä (2010) verktygen för att ha en framgångsrik, utmanande lärarsituation där det krävs personliga färdigheter och kompetens för att kunna gynna mångkulturaliteten i förskolan.

Medvetenhet, personliga kvaliteter och didaktiska handlingar, alla dessa tre delar är beroende av varandra och hänger ihop (Lahdenperä 2010, s.18).

Med detta menar författaren att det finns en stor viktighet i kunskapen kring mångfald och olika kulturer, hon menar även metakognitionen är avgörande för hur mötet elev – lärare emellan utvecklas och gynnar samtliga.

5. Metod

I detta avsnitt kommer vi att belysa den kvalitativa metoden samt intervju men även hur vårt urval och genomförande såg ut.

5.1 Kvalitativ metod

Enligt Stukát (2007, s. 32) handlar ett kvalitativt arbetssätt om att tolka och förstå resultatet som framkommer av forskningen. Man använder den kvalitativa metoden när man vill beskriva eller gestalta ett fenomen, vilket är det vi är ute efter då vi vill gestalta hur mångkultur skildras inom förskolan. Inom denna metod använder man sig av olika analysformer där forskarens egna tankar, känslor och värderingar påverkar tolkningarna.

Stukát menar dock att den kvalitativa metoden fått mycket kritik för att vara för subjektiv och att forskarens stora påverkan i tolkningarna gör att resultaten kan bli vitt skilda om två forskare undersöker samma fenomen på samma sätt. Vi är medvetna om denna problematik. Vi har använt oss av en kvalitativ metod för att kunna behandla ämnet på konkret och överskådligt sätt. Enligt Backman (1998) betyder den kvalitativa metoden att man koncentrerar sig på individens tankar och erfarenheter, till skillnad från kvantitativ metod där forskningen lägger sin tyngdpunkt på datainsamlade siffror.

Björkdahl-Ordell (2007, s.193) menar att man i kvalitativa studier är intresserad av hur någon upplever ett fenomen. Eftersom vi är intresserade av pedagogers tankar kring mångkultur upplever vi att en kvalitativ studie är lämpligt för vårt syfte.

Vi har intervjuat respondenterna individuellt för att sedan sammanställa utsagorna för att få en uppfattning om hur pedagoger uppfattar kultur och tradition. I resultatet delas intervjudelarna upp i kategorier som utgör det slutgiltiga arbetet. Dessa kategorier fungerar som resultat av intervjun och ger också en översiktlig förståelse för var respondenterna svarade, detta styrks av citat från de intervjuade.

Vi har i vår studie undersökt olika uppfattningar av fenomen, där individens uppfattningar är det som skapar dess verklighet. Det finns inget rätt eller fel, individens uppfattning är det som är viktigast.

Thurén (2004) menar att den kvalitativa forskningen, har sin grund i hermeneutiken. Det som eftertraktas i denna metod är kvalitén utav det som undersöks och inte så mycket kvantiteten, man vill alltså veta vad enskilda personer anser om vissa saker, för att skapa sig en bild av sin omvärld.

5.2 Intervju

Metoden intervju beskriver Løkken och Søbstad (1995) som en bra metod att använda sig av då man vill få fram vad andra människor anser om ett specifikt ämne. Då vi är ute efter att få direkta svar på våra frågor väljer vi denna metod. Eftersom intervjufrågor är samma till alla respondenterna ger metoden en möjlighet att få ett resultat som vi kan analysera korrekt, då svaren utgår från samma grundtanke. Lantz (2007, s.33) skriver om olika former av intervjuer och vi utgår från den halvstrukturerade intervjuformen, som bl.a. innebär att den

intervjuade får svara på ett antal förutbestämda huvudfrågor, dvs. respondenten ger svar på frågor intervjuaren ställer.

5.3 Urval

Vi har fokuserat på lärare som är verksamma inom förskolan. Eftersom vi vill veta vad förskollärare tänker om arbetet med mångkultur i förskolan, vi vill även skapa en större förståelse hos oss som lärarstudenter om hur man kan bemöta barn, föräldrar och grupper där mångkulturella aspekter såväl skiljer som binder oss samman. De lärarna vi valt att intervjua är lärare som gick sin utbildning för mellan sju och tio år sedan. Och har på så sätt en relativt ny examen att vila sin kunskap på. I vår studie intervjuade vi totalt 4 stycken lärare. Vi valde att utföra våra intervjuer i olika stadsdelar för att såväl vidga utbytet av erfarenheter och även se om skillnaderna alternativt likheterna var övergripande över tänkandet kring mångkulturellt ifrån verksamma lärare. Vi ser även det som en möjlighet att skapa större bredd och även större insikt i vad olika förskolor anser om mångkultur, och hur de arbetar kring det. Deltagarna i vår studie har blivit inbjudna genom missivbrev, se Bilaga 1, detta för att skapa såväl ett förtroende till studien, som att även skapa ett förtroende till deras egna tankar och ord, och att det i sin tur visar sig genom att de har tagit del av och godkänt sina såväl som våra rättigheter med studien.

Våra förutfattade meningar skiljer sig åt, då vi å ena sidan tror att pedagogerna inte reflekterar över dessa fenomen över huvudtaget, å andra sidan tror att pedagogerna väljer att inte beröra ämnet eftersom att det skapar så mycket diskussion. Vi måste tänka på hur vi lägger upp våra intervjufrågor eftersom att det lätt kan bli provocerande och skapa irritation snarare än möjlighet och förståelse. Men insikten av detta gör att vi skapar intervjufrågor som är genomarbetade och svarar på syftet utan att bli för provocerande för t.ex. oliktänkande kring religion och tradition.

Vi ser inte vårt ursprung som något negativt i den här undersökningen då vi gör det från ett svenskt perspektiv. Undersökningen hade troligen haft en annan prägel om vi haft rötter i en annan kultur då vi kanske sett på mångkultur fenomenet ur ett annat perspektiv. Vi ser mångkultur som något positivt på grund av det utbyte som kan äga rum mellan människor från olika kulturer gällande till exempel kunskap, synsätt, erfarenheter och så vidare.

5.4 Genomförande

Intervjuerna har genomförts på respektive arbetsplats i ett ostört rum. Vid en intervju besökte vi respondenten hemma, på hennes lediga dag, detta berodde på att vi hade svårt att hitta tid annars. Vi hade informerat om att vi spelar in intervjun och hur materialet kommer att användas. Under intervjuerna har vi haft möjligheten att ha en som antecknar och en som riktar uppmärksamheten mot respondenten, för att i sin tur få ett så gediget underlag som möjligt. Intervjuerna har tagit mellan 15 och 45 minuter. Vi har försökt att vara så neutrala som möjligt under intervjuerna, för att inte lägga våra egna värderingar i respondentens åsikter. Vid kommentarer och följdfrågor har vi försökt att hålla oss objektiva och utan

värderingar. Under vissa intervjuer har samtalet flutit på väldigt bra och man har nästan fått bryta för att hinna med inom den avsatta tidsramen, medan andra intervjuer gått lite trögare, där vi fått leda samtalet framåt med många följdfrågor. Det har ibland varit svårt att hålla sig till just detta ämne.

Vi har utfört en pilotstudie (vi testar vår intervju innan vi genomför den), för att se om såväl våra intervjufrågor som vårt upplägg är relevant och förståeligt för undersökningen. Vi ser även detta som ett tillfälle för att skapa öppenhet, och insikt för personen som blir intervjuad, samt för att öka trovärdigheten på studien. Resultatet utav pilotstudien var att vi kunde beräkna möjlig tid för intervjuer samt även reflektera kring utformandet av frågorna. Vi valde två olika områden att fokusera vår studie på. Dessa statsdelar var olika på det sätt att den ena var en mer lantlig miljö, med mindre fokus på mångkultur. Den andra var en mer central stadsdel med stor fokus kring mångkulturalitet och olika språkbarriärer. För att skapa rättvis fördelning i arbetet försökte vi medverka båda två vid intervjuerna så ofta som det fanns möjlighet för detta. Dock ej i alla fall då det inte var möjligt under en period. Utefter val av område, valde vi vem som hade den ledande rollen under intervjun och vem som var sekreterare. Detta som sagt har skiftat efter områdesval. Vid intervjutillfället gavs respondenten en kopia på intervjufrågorna, se Bilaga 2, för att skapa en levande diskussion kring ämnet. För att öka rättsäkerheten och underlätta bearbetningen av resultatet spelade vi även in vederbörande under intervjun. Sekreteraren hade även som uppgift att skriva ner stödord och reaktioner.

Respondenterna fick möjligheten av att välja såväl miljö och tid för intervjuerna. Detta för att det inte skulle bli ett problem i respondentens arbetslag eller att det skulle kännas obekvämt och ansträngt. Resultatet av detta blev att det blev en del kvällsarbete med insamlandet av resultaten. Efter intervjuerna analyserade vi det som sagts, utefter den kunskapen vi besitter.

5.5 Etik

I alla undersökningar man gör är det viktigt att ta hänsyn till de etiska principer som gäller vid empiriska undersökningar.

Det finns 4 huvudkrav som formulerats i Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002). *Informationskravet* behandlar forskarens skyldighet att informera de som deltar i undersökningen. De pedagoger som deltagit i vår undersökning fick i förväg få reda på vad undersökningen skulle handla om och varför vi vill intervjua dem. Vi har informerat att undersökningen är helt frivilligt att vara med i, och att de när som helst kan avbryta. *Samtyckeskravet* är det andra kravet och behandlar deltagande personers rätt att själva bestämma om de vill medverka eller inte. Vi har skickat ut ett missivbrev till de berörda pedagogerna där vi berättar vad vi kommer att göra och vad materialet ska användas till. *Konfidentialitetskravet* handlar om hur informationen man får in kommer att hanteras och förvaras för att skydda deltagarna. Direkt när våra intervjuer var genomförda transkriberade vi dem till skrift där vi fingerat namnen. Detta för att ingen obehörig ska få tillgång till vårt

material. Direkt efter transkribering kommer vårt material i detta fall ljudinspelningarna att förstöras. Det sista kravet, *nyttjandekravet*, begränsar användningen av empiriskt material till att endast omfatta vetenskapligt arbete. Vi kommer inte att använda materialet vi får in till annat än vår c uppsats.

5.6 Validitet och reliabilitet

Begreppen validitet och reliabilitet handlar om att man som forskare inte låter sina egna värderingar påverka hur man tolkar respondenternas svar. Undersökningens struktur, hur den är dokumenterad och det sätt som den kan tolkas och presenteras på är viktiga för att läsaren själv ska kunna bedöma textens reliabilitet.

Validitet enligt Kihlström (2007, s. 164) handlar om studiens giltighet, att man studerar det man avser att undersöka. Vi har använt oss av pilotstudier för att styrka validiteten. På detta sätt skapar vi en större giltighet med våra intervjuer. Tanken med att göra pilotstudier var för oss att se om innehållet i våra intervjuer gick att koppla samman med det syfte vi har med studien. För att skapa god validitet i vårt arbete krävs det att syftet i vår undersökning besvaras genom vår intervju. Vi vill skapa en sanningsenlig modell.

Reliabilitet handlar om trovärdighet eller tillförlitlighet. För att öka vår tillförlitlighet har vi båda varit närvarande vid intervjuerna, när tillfälle gavs. På så sätt kunnat samspela kring efterarbetet, då vi haft samma möjlighet att ta del av respondentens svar (Kihlström 2007, s. 47). För att öka reliabiliteten har vi vid vår intervju spelat in respondenterna på band. Då vi var två vid intervjuerna fanns möjligheten att en av oss kunde föra anteckningar och en leda diskussionen. Den som förde anteckningarna skötte möjligheten till följdfrågorna om dessa uppstår, då den som intervjuar ofta fokuserade på de huvudfrågor som vi hade.

5.7 Analys

Till en början transkriberade vi intervjuerna enskilt, för att sedan bearbeta dem tillsammans. Detta för att vi vill stärka trovärdigheten med de intervjuer som vi enskilt ledde. Vi upplevde att transkriberingen var svår eftersom vi båda ansåg att det var krångligt att inte förväxla respondenternas verkliga ord, med det vi ansåg vara rätt eller fel angående studien. Efter transkriberingen sammanställde vi intervjumaterialet tillsammans. Då sorterade vi materialet så att det som var användbart och intressant för studien lyftes fram. Därefter kunde vi utveckla våra tankar kring intervjuerna och styrka dessa med citat ifrån respondenterna. Enligt Kihlström (2007) ska man som forskare efter transkriberingen göra en beskrivande sammanställning. Där gäller det att hitta olika mönster i respondenternas svar. Man bör även skaffa sig en överskådlig bild av den insamlade datan inför analysarbetet.

6. Resultat

I detta avsnitt redovisar vi resultatet av våra intervjuer. Vi är medvetna om att det inte är möjligt att dra generella slutsatser utifrån det resultat vi kommit fram till och vi vill därför poängtera att denna undersökning är mycket begränsad.

6.1 Mångkulturalitet

Enligt undersökningarna vi har gjort har mångkulturaliteten som begrepp varit olika i form av identifikation för deltagarna. Där såväl språket, bakgrunden och olika nationaliteter som förekommit som grundläggande i deras förståelse vad mångkultur är. På en av avdelningarna arbetar de till viss del med att synliggöra mångkulturalitet men tycker att resurserna och möjligheterna är små, utefter avdelningens uppläggnings då det inte finns utländska barn och även att barnen är för små. Dock så finns det en önskan om ett samarbete med de andra avdelningarna för att skapa samhörighet som såväl att kunna utmana mångkulturaliteten med enkla medel, som de barnen på de avdelningarna bredvid.

Jag skulle vilja ta vara på deras kultur att främja det och visa det med, att så här gör vi i vårt land. Och att det blir en del av barnet. Så att det inte är det här konstiga emellan, då man tycker att invandrare kommer hit och de skall göra på sitt sätt och de skall minsann inte gå i kyrkan och allt. Då blir det kanske inte så, för då har man bättre förståelse om man redan börjar med det i förskolan och fortsätter det i skolan sen. Så behöver det inte bli en sån rasistisk syn på invandrades traditioner. Då har man mer förståelse, tror jag om man förstår varandras kultur, varför tror jag på gud och du på Allah? Och det kan man ju jobba med jättemycket i skolan tycker jag i alla fall. (Respondent ett)

Dock är detta scenario något som bara finns i tankebanorna än så länge.

Skall man då se på den andra avdelningen där respondent två arbetar så finns det mer mångkulturalitet, vilket visar sig genom att de försöker ha kulturutbyte. Detta kan vara om ett barn firar ramadan, då lär sig barnen om vad man äter, hur man gör och vad man kanske har på sig. Kanske kan man även få lära sig några ord på arabiska i detta fall.

Barn som kommer ifrån t.ex. Finland är kul då man kan försöka lära sig lite finska, bara några ord är kul, Så att även barnen känner, wow hon kan mitt språk! Och nu sa hon tack och hej, Kiitos! Så länge man arbetar med det så här så tycker jag det känns meningsfullt. (Respondent två)

Men det är barnen som får berätta och lära de andra barnen och de vuxna, de tar inte in några extra resurser till detta på förskolan och det är inget som de lägger stor vikt i att få heller. Intresset av mångkulturalitet ses på olika sätt där en av respondenterna är mycket intresserad och försöker att få med sitt arbetslag i intresset för en förskola med mer mångkulturella inslag som exemplet ovan. Vi fick även svaret att:

Ja det står ju i läroplanen att vi skall arbeta med människors lika värde, oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning. Det är ju från högre makter, och saker som vi måste ta upp. (Respondent två)

Hon menar vidare att man kan tala en del om svenska kulturen också. Där barn från olika områden också kan ses som mångkulturella. Där bönder, stadsmänniskor eller underklassen kan ses som kulturella skillnader med. Hon finner även det viktigt att bevara den svenska kulturen eller de traditioner vi har. Där alla barn kan få möjligheten att vara med i ett Lucia tåg eller baka pepparkakor till jul.

Respondenterna tar även upp möjligheterna med att se mångkulturalismen som en personifierad aspekt. Där människan står i fokus. Respondent tre tydliggör detta genom att mena att mångkultur handlar om människor över lag, olika sorters personligheter ska få plats. Hon menar att det inte bara handlar om invandrare utan också mycket personlighet. Hon ser möjligheten i att arbeta med målsättningen om ett tematiskt arbete kring mångkultur på ett enkelt sätt. Där kärnan i projektet ligger i om hur man ser på olika människor. Respondent fyra tar också upp möjligheterna kring arbete med den svenska kulturen som tema, där man inte bara konstaterar olikheterna utan även inriktar sig på det som är likheterna kulturen i mellan. De båda upplever det som svårt eftersom de har så få barn med andra nationaliteter att stödja sitt tema på.

Hade man jobbat i ett område med mycket olika nationaliteter hade det varit mycket lättare för barnen att på ett konkret sätt se skillnader. Det hade varit roligt om föräldrarna kanske hade kommit och berättat, ätit olika mat osv. (Respondent fyra)

Detta stödjer det arbetet som respondent två förklarar, där möjligheterna till att mångkulturellt arbete finns i barngruppen, om man väljer att avancera med det man har. Dock så anses miljön vara avgörande i detta fall, utefter om man kan arbeta med mångkultur.

6.2 Yrkesroll och kunskap

Vi frågade om möjligheterna om att okunskap kunde vara en faktor som spelade roll i det arbete de bedriver, och fick helt skilda svar. Respondent ett menar att hon vilken dag som helst kunde starta upp ett arbete kring mångkulturalitet om det fanns möjlighet till samarbete lärare emellan. Hon menar att erfarenheten i arbetslivet har skapat den utvecklingen som hon ser hos sig själv idag, då hon endast jobbat i områden där mångkulturaliteten varit stor. En faktor är också samhället, där hon känner att många skador och missförstånd kunde förhindrats om det fanns en lärdom kring olikheter och likheter sinsemellan.

Man måste ju respektera att man kommit till ett annat land, där man firar olika saker, men just för detta måste man ju jobba mer med det mångkulturella, för att förstå varandra. För att det skall bli ett accepterat samhälle. (Respondent ett)

Hon menar att om barn och vuxna förstår innebörden av traditioner och olika människor skulle vårt samhälle vara ett bättre samhälle idag. Hon menar även att den kunskapen om mångkultur som hon besitter kommer ifrån kollegor med annat ursprung. Där hon har kunnat vara öppen och fråga då det är något hon undrat över och även med detta skapat sig förståelse kring högtider och liknande, som skiljer sig ifrån det kulturella hon är van vid.

Hon menar att man alltid kan fråga barnen, men att det är bra att ha en ”sanning” kring det man frågar, då barn i många fall kanske inte förstår eller svävar ut, eller blandar ihop historier. Hon säger att hon tror man måste komma in i arbetet med mångkultur för att få en rättvis och verklig syn på hur olika kulturella inslag kan vara bra för verksamheten. Utan att se det som hinder. Respondent två svarade att kunskapen baserats på jobbet med och kring föräldrarna. Där de på avdelning har försökt att skapa sig en förståelse för varandra med bilder när språket dem emellan sviktar. Hon berättar att de målar för föräldrarna när barnet skall komma på morgonen. Detta visas genom ett målad armbandsur med visarna på rätt plats och även klockslaget i siffror bredvid. Och alternativt en bild med vad barnet skall ha med sig till denna tidpunkt. Allt för att skapa en förståelse och en relation. De uppmärksammar även för vikarier som kommer och arbetar att det finns barn med olika språk som förstår olika mycket av det man säger, hon menar att kunskapen man besitter är något man arbetar med hela tiden, då medlingen mellan, föräldrar, barn, kollegor och vikarier skapar en bättre arbetsmiljö, där alla försöker förstå varandra på sitt sätt.

Respondenten tre och fyra förklarar att de aldrig arbetat med mångkultur, eftersom att de arbetar på förskolor där mångkulturaliteten knappt existerar. De ser mångkultur som människor från olika nationaliteter, kulturer och att de har olika religioner. Respondenterna höll med om att det fanns en bristfällig resurs angående möjligheterna till hjälp med mångkulturella inslag, dock så framkommer det att de använder sig av hemspråkslärare i ett fall. De menar dock att möjligheterna till att använda denne som stöd i framtida projekt inte existerar.

Vi skulle vilja se mer att hemspråksläraren kommer med in i verksamheten, så att vi (pedagoger) och barngruppen kan ta del av vad flickan får. Få det som en del av verksamheten. Där är det tidsbrist, hemspråksläraren har 30 min/v och de räcker bara till barnet. (Respondent tre)

De upplever att den tiden som ges till barnet kunde användas som resurs i gruppen, så att de andra barnen också kunde ta del av det språk som presenteras och även de kulturella skillnaderna som kan uppstå. De upplever att de bara är som lokalhållare, där de inte får ta del av undervisningen överhuvudtaget, utan bara tillgodoser behovet av en enskild lokal för hemspråk.

Respondent fyra upplever att det är svårt att leda ett mångkulturellt inriktat arbete med små barn, hon menar att medvetenheten kring mångkulturalitet sker i högre åldrar där skillnaderna är tydligare, än de är för mindre barn som inte reagerar starkt på olikheterna som kan finnas i en barngrupp. Dock så framkommer det inte som att det finns något behov att tillgodose, eftersom det är en homogen grupp av barn. Båda respondenterna nämner att de saknar kunskapen kring att arbeta medvetet med mångkultur, visserligen arbetar de båda inom ett fortfarande så kallad ”skyddad verkstad”, eller homogent område där mångkultur inte är existerande. De kan dock se en växande trend i att arbeta med det, men som sagt innan så menar de att:

Vi saknar kunskapen kring hur man kan arbeta med mångkultur, om man jobbar i ett invandrartätt område måste man, och får säkert från chefen hur man ska bemöta. Men här är det något som jag måste ta tag i själv och söka kunskap.

Mångkultur är viktigt – mångkultur berikar oavsett vem man är. (Respondent tre)

6.3 Tid och plats

Angående tiden som representeras i förskolan kan vi se en stress om möjligheten till att utveckla mångkultur som ett inslag i vardagen. Med tidigare diskussion om kunskapsnivåerna kring arbetet, förtydligar vi här hur bristerna sker i arbetet beroende på den tid som finns i verksamheten. Respondent två förtydligar genom att svara:

Majoriteten får ju styra helt enkelt. Det är ju precis samma när man väljer vad man skall göra på öppenvilan, då majoriteten är det som avgör. Men barnen skall ju definitivt få möjlighet att berätta om sina traditioner, vilka de än är. Alla skall bli hörda, men det är ändå kristendomen som är den religionen som flest i Sverige har, och utefter den har vi våra traditioner. Det är så vi gör. (Respondent två)

Hon menar att som pedagog medvetandegör fenomenet kring mångkultur kan det ses som en vardagssituation och något som genomsyrar verksamheten.

Samtliga respondenter menar att tiden är en bov i dramat kring arbetet såväl med mångkulturalitet som all annan verksamhet. Det är så mycket annat som skall in i vardagen och vid högtider som äventyrar den övriga pedagogiska verksamheten. Som tidigare nämnt anser även respondent ett att åldern på barnen har med medvetandegörandet av andra kulturer att göra. Om de små barnen menar hon:

De har ju inte ens reflekterat över att jag har en annan hudfärg och är mörk. Medan de som går på tre-fem frågor, varför är du mörk? De har inte den kunskapen än, de vet ju knappt varför vi tar på oss tomtekläder liksom. (Respondent ett)

Med så stora avdelningar med många barn är det svårt att få tiden att hänga ihop med de aktiviteterna man planerat under dagens gång. Lärarna i studien känner sig till viss del uppslukade av andra uppgifter i förskolan där ämnen som i detta fall, mångkultur, får läggas på hyllan. Dock så ser de möjligheterna med att ta med mångkultur som ett inslag i samlingen, som kan vara en öppen verksamhet som används på ett mångkulturellt sätt.

Respondenterna tre och fyra är eniga om att mångkultur ska ges tid och genomsyra hela verksamheten och att barnen i deras barngrupper verkligen behöver uppleva andra barngrupper med mycket invandrare eller barn från annan härkomst för att få en så rättvis bild på samhället som möjligt. Respondent fyra förklarar att hon är fullt medveten om möjligheterna som finns med arbetet kring mångkultur men även som tidigare nämnt nämner hon den återkommande tidsbristen som ett hinder. Respondent tre och fyra menar att de inte vill göra avkall på det som ses till den ordinära verksamheten. De upplever att mångkulturtäta områden får en hel del ”gratis” då de kan använda sig av de barn de har i barngruppen, och är också på så sätt tvungna att arbeta med kultur på ett mer avancerat sätt.

7. Diskussion

I detta avsnitt diskuterar vi först metoden därefter resultatet och ger förslag på didaktiska konsekvenser. Slutligen ges förslag på fortsatt forskning.

7.1 Metoddiskussion

Vi har använt oss av kvalitativ intervju. Vi anser att detta var den metoden som var lämpligast för att uppfylla det syfte vi har. Den kvalitativa intervjun som metod är ett verktyg som vi fann som det mest sanningsenliga och enklast för den utsatta tiden vi gavs för studien. Dock så finner vi den kvalitativa intervjun som ett avancerat redskap där det krävdes mycket engagemang för att det skulle bli trovärdigt, där frågorna var tvungna att vara välarbetade och genomtänkta för att kunna kopplas tillbaka till syftet. Vi har även upplevt att transkriberingen var komplicerad till en början då vi inte riktigt förstod hur man skulle gå vidare med den insamlade data. Dock så föll bitarna på plats genom att vi sammanvävde våra intervjuer och kunde på så sätt hjälpa varandra.

Valet att använda oss av kvalitativa intervjuer gjordes i och med att vi ville få veta vad respondenterna tänker och om man vill veta varför de gör på ett sätt krävs möjlighet till att samtala med dem vilket observationer inte tillåter. Valet att inte delge respondenterna intervjufrågorna i förväg kan man diskutera för och nackdelar med, men vi kände att vi gjorde rätt i att inte delge frågorna innan. I och med detta antar vi att vi fått mer ärliga och spontana svar, än om respondenterna blivit delgivna dem innan då vi tror att de kunnat förbereda sig och kanske givit oss de svar som förväntas vara rätta.

I och med att vi valde att spela in våra intervjuer med respondenterna fann vi såväl möjligheter med detta men även hinder. Möjligheterna var att vi som intervjuare kunde lyssna på respondenternas svar vid flertalet tillfällen, vilket i sin tur skapade mer möjlighet till att verkligen förstå och tillägna oss deras svar om mångkulturalitet och även få en tillförlitlig studie. Nackdelen med detta var efterarbetet som krävde mycket tid och kunskap om hur man transkriberar en inspelad intervju utan att ändra något i det som faktiskt sades. För att skapa mer tillförlitlighet ser vi nu i efterhand att det hade varit bättre om vi vistats två på alla intervjuerna i och med att efterarbetet då kunde fortskridit i en bättre takt. Eftersom vi medverkade båda två vid några tillfällen av intervjuerna såg vi även dessa som de som var enklare att transkribera, eftersom vi båda hade upplevt intervjun.

7.2 Resultatdiskussion

Utefter de svar vi har fått av respondenterna, visar det att det skiljer sig beroende på om man arbetar i ett mångkulturellt område eller inte. Vikten av kunskap, tid och möjlighet är också avgörande aspekter i verksamheten i förskolan idag.

7.2.1 Mångkulturalitet

Hur man arbetar med mångkultur i de olika områdena och om det skiljer sig något är frågor som vi haft i bakhuvudet under hela vår studie. Att det skulle skilja sig var vi medvetna om,

men samtidigt trodde vi att de någonstans kunde finnas likheter, vilket vi också har fått fram i vår studie. Dessa likheter var viljan att arbeta med mångkultur och vikten av arbete och att barnen får möta det, oavsett i vilket område de representerar.

Alla våra respondenter anser att mångkultur är viktigt och något som man bör arbeta med, men att de kom fram till att det är svårt att arbeta med det konkret om man exempelvis arbetar i ett område där kulturella skillnader är små. Både utbildningsdepartementet (1998) samt den reviderade läroplanen för förskolan (Skolverket 2010, s. 6), tar upp vikten av arbetet kring mångkultur.

Lahdenperä (1999, s.49-ff) menar att man inte enbart kan arbeta med mångkultur teoretiskt utan att man också måste uppleva det för att kunna arbeta medvetet med det. Detta är något som vi har sett i våra intervjuer där vi fått olika svar beroende på om respondenten arbetar i ett mångkulturellt område eller icke.

Både respondent två och fyra tar upp att det finns olika kulturer även om man är svensk, här berör de olika samhällsklasser och aktiviteter som barnen gör på fritiden exempelvis åker till fjällen. Gällande vad mångkultur är får vi olika svar av våra respondenter. Dock så ser samtliga mångkulturalismen ur en personifierad faktor där människan står i fokus, och dess olikheter gentemot det som anses vara svenskt. Något som vi bemöter annorlunda då vi upplever mångkulturalismen som inte bara en personifierad faktor utan en samhällsstruktur där arbetet måste ske i den verksamheten vi har idag, med dess mångkulturalitet i blickfånget.

Roth (2005, s. 21-ff) menar att vi som samhälle interagerar med kulturella inslag, det vill säga att vi som arbetande lärare i en samhällsstruktur som ser ut som den gör idag, måste ta vara på mötet mellan olika kulturer och se detta som en möjlighet i vårt arbete. Det gör att vi som individer måste såväl ta till oss kunskap som att ge den på ett balanserat och välordnat sätt. Däri att positivt förstärka samhället, och även tillgodose alla behov för en egen kultur. Genom våra intervjuer har detta stärks genom att respondenterna nämner vikten av samhällets syn på mångkultur.

Alfakir, Lahdenperä och Strandberg (2010, s. 65) belyser vikten av att man som lärare visar nyfikenhet inför andra perspektiv och använder mångfalden som en resurs i undervisningen. Men även att man som lärare är medveten om att det finns sociala koder och fördomar som kan begränsa samarbetet med föräldrarna.

Detta är något som berördes under våra intervjuer exempelvis nämnde en av respondenterna just arbetet kring hur man bemöter föräldrar från andra kulturer och dess sociala koder. Detta kan i sin tur vara en svårighet då man måste finna lösningar för att förstå och kunna ha en dialog med varandra. Mötet med föräldrarna och samarbetet är viktigt och om man gör ett misstag redan vid första mötet kan det fördärva mycket i det framtida arbetet med föräldrarna. Ett exempel kan vara att vi i Sverige oftast tar i hand då vi hälsar på någon, inom vissa religioner gör man inte detta och framförallt inte på kvinnor.

7.2.2 Yrkesroll och kunskap

Enligt respondenter är den kunskap de besitter om mångkultur baserad på det de lärt sig under sin tid i förskolan. De menar att under deras utbildning var ordet mångkulturalitet något man diskuterade vagt, detta för att situationen såg annorlunda ut vid deras utbildningstid. Vi kan enligt intervjuerna se en tydlig utveckling för samtliga då miljön runt förskolan idag blivit en mer mångkulturell bas. Detta menar respondenterna är en bra sak, då möjligheterna till utbyte av erfarenheter skapar möjligheter. Självklart finns det en del skillnader kunskapsmässigt vilket förtydligas genom att det finns segregerade områden. Vi får en ganska tydlig bild av den förskolan som finns i förorten och den som finns på landet. Där kunskapen kring ämnet varierar stort. I förorten, som kan ses som en ganska segregerad miljö, finns det en kunskap om vikten av läran om mångkulturalitet. Där finns också ett genuint intresse och en större tolerans till ämnet i sig.

Respondenterna menar att möjligheten till ett mångkulturellt arbete finns där dagligen och är ett måste för att kunna skapa en lärorik miljö för samtliga barn. De menar att de ser på mångkulturalitet som en del av deras arbete och en del av deras yrkesroll, eftersom de handskas med situationer berörande mångkulturalitet varje dag. Det verkar dock som att respondenterna i de segregerade områdena menar att de har en väldigt bred kunskap om området, där vi som nyutbildade och insatta i ämnet snarare ser en kunskap om att lösa de situationer och konflikter kring mångkultur som uppkommer. Lahdenperä (1999) beskriver hur praktik och teori är avgörande i form av den kunskap läraren besitter. Hon menar att man som ovanstående måste medvetet i arbetet med mångkultur för att skapa en så lärande miljö som möjligt. Vi ifrågasätter dock möjligheterna i ovanstående text, då som vi beskriver, tros läraren ha en kunskap om arbetet, när det verkar handla om något helt annat. Vi håller med Lahdenperä i hennes tankar kring mångkulturellt arbete, dock så ifrågasätter vi om kunskapen i en mångkulturell skola är teoretiskt och praktiskt grundad kunskap, eller om det är enbart upplevda mångkulturella situationer som lärarna ser som kunskap.

Man märker tydligt att det finns en viss mättnad på att lösa dessa situationer som uppkommer då språk eller liknande brister, och att alltid behöva finna andra vägar för att få den/de berörda att förstå. Respondenterna menar att rollen som lärare tappas någonstans och att de har svårt att hitta tillbaka eftersom de agerar medlare, något som de säger möjliggör för ett bättre arbetslag, men där ton, ögon och kroppsspråk vittnar till något helt annat under intervjuerna. Vi tror att det finns en matthetskänsla bland lärarna för detta ämne, så som det kan finnas för alla, där lärarna inte bara kan få vara lärare i sitt kollegium utan stöts och blöts i en situation där det inte finns ett slut. Det finns inget avbrott eller till och med en dag där inte situationer kring mångkulturaliteten måste lösas. Tyvärr så blir det en negativ ton omkring det i de segregerade områdena där vi intervjuat.

Det finns definitivt jämförbara skillnader, då man ser till de andra förskolorna som ligger på landsbygden. Där är kunskapen om mångkultur väldigt begränsad. Inte för att det inte är intressant, utanför att det inte behövs. Respondenterna menar att kunskapen kring ämnet för det första är ganska vag, och att möjligheterna till att utvecklas mångkulturellt är lika så. De

anser sig gå miste om en stor del av dagens förskola men de agerar med ett förstånd kring att mångkultur är något som man som person måste vara med och uppleva för att förstå, man kan inte läsa sig till en djup kunskap om ämnet. Vilket vi också nämner i tidigare avsnitt.

Vi kan ta del av att skapandet av möjligheter för förståelse endast kan ses om man som lärare kan få uppleva situationer där mångkulturen existerar. Teorin kan du läsa dig till men kunskapen måste upplevas. Med det sagt så upplever vi att respondenterna är vaga i sitt yrkesutövande, då de anser att de inte behöver arbeta med mångkultur eftersom det inte finns några invandrabarn på deras förskola vilket kan upplevas som ganska begränsat. Vi kan å andra sidan tycka att arbetet med mångkultur kan te sig på olika sätt där diskussionen om mångkulturalitet kan vara minst lika givande som ” att se ett invandrabarn”. I många fall känns bortförklaringarna mer relevanta än själva syftet med mångkulturella inslag i förskolan.

7.2.3 Tid och plats

Tiden är så värdefull i förskolan. Tiden ses som det som antingen går för långsamt, inte räcker till eller aldrig kan ta slut. Dock så verkar tiden också vara ett stort orosmoment i förskolan överlag. Diskussionen kring mattider, raster och tvättning av barn är något som måste hållas stenkoll på för att kunna ha en fungerande verksamhet. Diskussionen om tid kan vara tidskrävande då man som lärare hela tiden måste välja, det som är viktigast för verksamheten. Man kan dock inte annat än undra vad tiden egentligen har med verksamheten att göra. Barn kommer och går under hela dagen och det som är viktigast är väl ändå att den bedrivna verksamheten som sker har ett bra innehåll och är lärorik. Tydligt så finns det en skör balans mellan vad som ses som måsten och vad som ses som innehållsrik verksamhet.

Vi ser en tydlig linje med vad som anses vara viktigt när det kommer till månkultur eller kultur i förskolan. Där möjligheterna till att bedriva någotsånär verksamhet inom mångkulturens ramar är begränsad. Vi upplever att mångkulturen enligt respondenterna, tar så mycket tid och plats ändå, så att en verksamhet kring det blir ett enkelt hopkok som kanske inte är så planerat som man från början önskat att det skulle vara, för att skapa intresse och kunskap. Vi märker att samlingen är ett bra forum för mångkulturalitet enligt respondenterna, där lärarna kan bedriva en verksamhet som handlar om sång, musik, dans och information om vissa länder. Vilket känns okej för en förskola som där mångkulturaliteten inte anses vara så stor. Men i ett segregerat område där diskussionen om mångkulturaliteten är något som står högt på agendan, så kan man inte annat än att undra varför de inte gör en större sak av de stora möjligheterna med människor från andra länder. Såsom en kulturdag eller liknande, för att inte bara skapa en öppenhet vuxna sinsemellan, utan för att skapa förståelse och på så sätt kunna utbyta information, vilket leder till kunskap och relevans i förskolan. Detta är även något som Lunneblad (2006) nämner i sin avhandling då han menar att möjligheterna till att skapa en accepterande miljö är avgörande för att det skall skapas en lärande miljö. Vilket i sin tur skapas då man öppnar möjligheterna med ett integrerat lärande.

I och med den växande mångkulturaliteten landet över finns det ett visst agg gentemot den tid som då anses vara rätt att ge mångkulturalismen. Vi upplever ifrån samtliga respondenter hur viktigt de anser i diskussionen att man inte bara hänger sig åt att se på andra länders kultur, utan att fokus skall läggas på Sveriges kultur och till viss del dess traditioner. Detta anser vi vara rätt då kunskapen om det land vi bor i verkar minska drastiskt årligen. Där musiken, maten och traditionerna sakta men säkert utvinns ifrån förskolorna. Men med det sagt så behöver det ena inte utesluta det andra. Det finns fördelar och nackdelar med allt. Men det som anses viktigt med den här studien är att öka kunskapen till att mångkultur kan vara en stor del i vardagen i förskolan utan att ta över. Något vi som intervjuare ser som en självklarhet är att kunskapen skapas genom ett möte med ett ämne, vare sig det är praktiskt eller teoretiskt, så finns det alltid dörrar att öppna utan att man behöver utesluta eller stänga en annan.

7.2.4 Slutsats

Vi har tidigare nämnt att verksamma lärare inom förskolan är villiga att arbeta med mångkultur och anser att det är viktigt och berikande, men att det konkreta arbetet med det skiljer sig beroende på vilket områden man arbetar i.

I enlighet med våra studie har vi kommit fram till att möjligheterna till ett mångkulturellt lärande sker via möten med olika kulturer. Ett möte där det finns en del som är olik det man är van vid. Vi ser också en stor potential med ett yrkesutövande där mångkulturen skall ses som ett naturligt inslag även i förskolor där det naturliga urvalet inte är aktuellt. Dock så finns det en tydlig överenskommelse där den svenska kulturen och dess traditioner fortfarande ses som det första valet i arbetet med mångkultur och kultur. Vidare kan vi utläsa att arbetet med mångkulturalitet i förskolan innefattar som ovanstående, att den sociala miljön påverkar huruvida man som lärare anser sig kunna och vilja arbeta med mångkultur. Respondenterna förklarar att arbetet inte existerar då kontakten med den sociala miljön inte existerar, i detta fall på landsbygden nära en storstad. Den sociala miljön kan förklaras med de människor som man har i sitt närområde och hur man interagerar med dessa.

En anspelande faktor är också tiden. Tiden till såväl utbildning inom ämnet som utförandet. Det överstämmer med att lärare har lärt sig om mångkultur via den arbetsplatsen de varit på och har även därigenom utvecklat ett tänk i vissa delar av Sverige, medan andra inte ser det som en arbetsätt som överstämmer deras bild av förskolan eller av samhället till viss del. Vi finner att kunskapen är en bristvara, som samtliga av respondenterna hade velat utveckla. I många fall upplever de sig otillräckliga med den kunskapen de idag besitter. Vilket betungar det arbetet som skulle kunna vara en stor möjlighet i förskolan.

7.3 Didaktiska konsekvenser

Genom vår studie vill vi uppmärksamma det pågående och framtida arbetet med mångkultur. För att kunna utvecklas som lärare har vi valt att inrikta oss på ett ämne som i och för sig är stort i media och samhället, dock mindre inom lärarutbildningen. Vi vill

främja vårt eget lärande och utveckling inom ramen för vad som ”krävs” utav oss som lärare i dagens förskola.

Vi ser även detta som en uppmaning till vidareutveckling hos dem vi intervjuat och deras arbetslag, då vi väckt en tanke hos dem. Genom intervjuerna har vi även skapat en tanke om negativa och positiva aspekters påverkan på förskolan, såväl som samhället idag. Vi ser det som en skyldighet med i vårt arbete som lärare att tillgodose möjligheterna med ett interkulturellt samarbete såväl som det praktiska arbetat med mångkultur i förskolan. Tanken med att påvisa detta kom för längesen till oss båda, då vi såväl upplevde i arbetslag som på skolan att utrymmet för mångkultur är snävt. Under studietidens gång har vi diskuterat mycket kring hur man på enkla sätt kan inkorporerar arbetet med mångkulturalitet i det dagliga arbetet. Vi ser möjligheterna i att interagera mat, kultur, lekar och sånger i en verksamhet som inte är så olik den verksamhet man bedriver ute på förskolorna idag. Möjligheterna till att arbeta tematiskt med olika länder och involvera ovanstående är inte så svårt som det kan uppfattas. Där kunskapen kring ett land går att läsa sig till och i dagligvaruhandeln kan man hitta det mesta ifrån jordens alla hörn, och med internet som källa och inspiration kan man finna miljontals aspekter i att arbeta länge och väl med just ett land. Kanske har något barn vart där, kanske känner de någon som kommer därifrån. Och att få möjligheten att smaka på saker som man kanske inte vet vad det är. Möjligheterna till ett roligt intressant och vardagligt arbete kan vara enkelt, och fortfarande lärorikt.

Vi vill främja den kunskapen hos barn som finnes naturligt att lära sig om varandra på ett kulturellt plan. Det vill säga kunskapen om varandra som olika individer, där kultur, språk och samhälle spelar en stor roll. Vi vill skapa en miljö där man ser på varandra med grundläggande respekt och ömhet, och även accepterar olikheterna som ett positivt inslag i vardagen istället för att se det som just en olikhet.

Utbildningsdepartementet (1998, s.8) menar att förskolan skall sträva efter att skapa en så accepterande miljö som möjligt, där individernas lika värde står i fokus. Oberoende av social bakgrund, etnisk tillhörighet eller religion. Detta ser vi som en grundläggande faktor i det arbete vi skapar i förskolan. Relevansen av diskussioner kring detta arbete är något vi också ser som grundläggande, då kunskapen vi besitter individuellt som lärare växer då vi får möjlighet att diskutera och reflektera med andra lärare.

Vi baserar även våra tankar kring mångkultur och vikten av dess påverkan i dagens samhälle, eftersom vi enligt såväl intervjuer och litteratur gång på gång får besvarat hur viktigt arbetet är, men att det anses som problematiskt och svårt. Samtliga av de författarna vi valt att använda oss av i vår studie påvisar vikten av kunskap om mångkultur och vilka medel som krävs för att man skall möjliggöra en integrerad verksamhet såväl som ett integrerat samhälle.

Exempelvis så skriver Roth (2005, s. 14,75,89) om positiv alternativt negativ påverkan och dess inflytande. Som till stor del avspeglar sig i förskolans värld från såväl föräldrar som lärare och även barn eftersom vi ser på mångkultur med olika ögon. Vi har märkt att

förutfattade meningar ofta råder inom skolans värld och att detta även är något som vävs in i skolans värld på ett negativt plan. Roth menar att man med integrerade samhällen och skolor kan skapa något som man ser som en harmoni i mellan olika människors kulturella påbud och deras olika trosuppfattningar och liknande. Med detta kan vi alltså skapa ett öppet och förtroligt samhälle där barnen står i fokus och inte deras kultur.

7.4 Vidare forskning

Det skulle vara intressant att utmana sig själv och vidareutveckla vår studie. I dagens läge har vi haft en möjlighet att beröra ämnet från en ganska enkel nivå. Något som vi är nöjda med för tillfället, men dock så intresserade att fortskrida med inom en snar framtid.

Möjligheterna att såväl utmana och till viss del provocera hade varit intressanta i ett vidare arbete. Där frågor och upplägg kunde bli en mer djup diskussion om huruvida viljan till mångkulturellt arbete verkligen finns i förskolan. Och även att kunna koppla politikernas syn på mångkultur och dess utsträckning i förskolan, såväl som i skolan. Det hade varit väldigt intressant att jämföra politikernas vision med det faktiska arbetet i förskolan. Förväntningar, uppdrag och styrdokument sammankopplade med den dyrbara tiden vi har i förskolan.

Referenser

- Alfakir, Nabila, Lahdenperä, Pirjo & Strandberg, Max (2010). Interkulturella föräldramöten. I Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (red). *Möten i mångfaldens skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Borgström, María (2004). Lärarens interkulturella kompetens i undervisningen. I Lahdenperä, Pirjo (red.). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Backman, Jarl (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Björkdahl-Ordell, Susanne (2007). Kvantitativ metod – ett annat sätt att tänka? I Jörgen Dimenäs, (red.) *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Bråten, Ivar. (1998). (red.) *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Gayle-Evans, Guda. (2004). It's never too soon: A Study of Kindergarten Teacher's Implementation of Multicultural Education in Florida's Classrooms. *The Professional Educator*, 2, s. 1-15.
- Heejeong, Sophia Han och M. Shelley, Thomas (2010). No Child Misunderstood: Enhancing Early Childhood Teachers' Multicultural Responsiveness to the Social Competence of Diverse Children. *Early Childhood Educ J*, 37, s. 469–476.
- Kihlström, Sonja (2007). Intervju som redskap. I Dimenäs, Jörgen. (red.) *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Lantz, Annika (2007). *Intervjumethodik. 2.*, [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo (1999). Från monokulturell till interkulturell pedagogisk forskning. *Utbildning och demokrati*, vol 8, nr 3, s. 43-63.
- Lahdenperä, Pirjo (2004a). Interkulturell pedagogik- vad hur och varför? I Lahdenperä, Pirjo (red). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo (2004b). Att utveckla skolan som interkulturell lärandemiljö I Lahdenperä, Pirjo (red). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo (2010). Mångfald som interkulturell utmaning I Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (red). *Möten i mångfaldens skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Lunneblad, Johannes (2006). *Förskolan och mångfalden: en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2006.

Løkken, Gunvor & Søbstad, Frode (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin 2010. [Elektronisk]. Tillgänglig på internet:
<http://www.ne.se/sve/m%C3%A5ngkulturell> [2010-11-16]

Roth, Hans Ingvar (2005). *Mångkulturalismens utmaningar*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2010). *Läroplan för förskola, Lpfö 98, Reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes.
ISBN: 978-91-38325-38-4.

Stukat, Staffan (2007). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet: (2002) *Forskningsetiska principer, inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm.

Utbildningsdepartementet. (1998) *Läroplanen för förskolan, Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes.
ISBN 91-38-31412-6.

Bilaga 1

Högskolan i Borås
Institutionen för pedagogik
Examensarbete

Varberg 2010-09-21

Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter, Jennie Svensson och Frida Svendsén som läser till lärare med inriktning förskola/förskoleklass på högskolan i Borås. Vi läser nu vår sista termin och det är dags att skriva examensarbetet som kommer att handla om pedagogers syn på kulturella skillnader inom förskolan.

Vi kommer att intervjua verksamma förskollärare inom förskolan. Under hela vår studie kommer vi att använda oss av vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Ni har rätt till att när som helst avbryta intervjun. Ni kommer att vara helt anonyma. Det insamlade materialet kommer endast att användas för vår uppsats och eftersom det är en c-uppsats kommer arbetet att publiceras på högskolans databas efter godkänd examination. Genom att delta i undersökningen bidrar du till att utveckla våra kunskaper som blivande lärare, och vi är därför oerhört tacksamma för din medverkan.

Vi beräknar att varje intervju kommer ta ca 30 minuter. Vi önskar få svar angående din medverkan snarast. Vi skall göra våra intervjuer under vecka 44-45. Därefter följer närmare information för de som avser att delta.

Är det något ni undrar får ni gärna höra av er.

Tack på förhand!

Hälsningar

Jennie & Frida

Bilaga 2

Högskolan i Borås
Institutionen för pedagogik
Examensarbete

Intervjufrågor

I dagens förskola möter vi barn med många olika behov. Behov som vi som förskollärare skall bemöta och förstå och framförallt arbeta kontinuerligt med. Utefter dessa frågor som följer har vi valt att rikta in oss på ett utav de stora behovsområden som råder i förskolan idag. Nämligen arbetet med mångkultur.

Vad tänker du när du hör ordet Mångkulturellt?

Är det något som du upplever att ni som arbetslag arbetar medvetet med barngruppen? Och hur i så fall? Hur skulle du vilja arbeta med det? Och i så fall varför/ varför inte?
(resurs/tidsbrist, okunskap eller oenighet.)

Hur upplever du att mångkulturskillnader presenteras i förskolan överlag? Har du medverkat i något liknande arbete på någon annan arbetsplats än din egen? Vad har du i så fall för erfarenheter och lärdomar av detta?

Hur stor del i förskolan anser du att arbetet med mångkulturella skillnader skall ges, för att ha en positiv inverkan på barnens vidareutveckling? Behövs det speciell tid?

Hur anser du att din yrkesroll har utvecklats i takt med den ökade mångkulturaliteten? Saknar du något? Ex. kunskap om, möjligheter till eller/och tiden till att utveckla såväl dig själv som barnen?

Övriga kommentarer och funderingar?